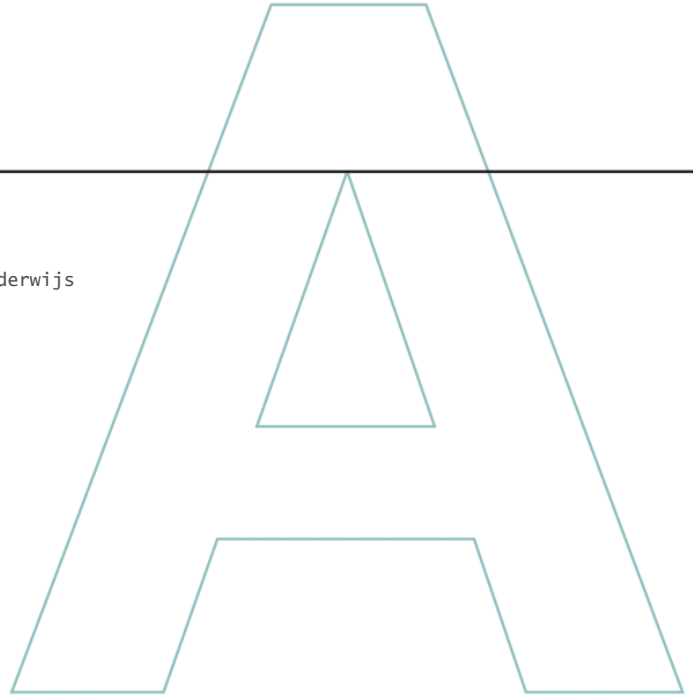

Advies

DATUM 22 februari 2016
VOLGNUMMER 2015-2016/04
COMMISSIE Commissie voor onderwijs

Leerlingenbegeleiding: duidelijke krijtlijnen vertalen naar toegankelijke zorg

De overheid wil het landschap van de leerlingenbegeleiding optimaliseren. Op 11 december 2015 keurde de Vlaamse Regering de nota 'Krijtlijnen voor een hervorming van de leerlingenbegeleiding'¹ goed. Op 25 februari 2016 bespreekt de Commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement de nota.

De krijtlijnennota focust op de rol en de taken van de actoren binnen leerlingenbegeleiding.

Het Kinderrechtencommissariaat juicht toe dat de Vlaamse overheid de leerlingenbegeleiding herbekijkt. We zijn heel tevreden met de contouren die de nota uittekent.

We vragen extra aandacht voor het tijdsaspect: zorg dragen voor leerlingen en voor het hele schoolteam vraagt tijd.

Voor drie van de vier begeleidingsdomeinen van leerlingenbegeleiding geven we in dit advies een aantal aandachtspunten mee op basis van de klachten en signalen die bij onze Klachtenlijn binnenkomen.

¹ Nota van de Vlaamse Regering ingediend door Vlaams minister van Onderwijs, *Krijtlijnen voor een hervorming van de leerlingenbegeleiding in Vlaanderen*, goedgekeurd door de Vlaamse regering op 11 december 2015, <http://www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2015/12-11-leerlingenbegeleiding.htm>

Academische leerlingenbegeleiding

- Kan pas slagen vanuit een gedeeld engagement en een gedeelde zorg binnen de school en schooloverstijgend.
- Herbekijk GON en ION om inclusie ten volle mogelijk te maken.
- Garandeer onderwijscontinuïteit voor leerlingen met psychische problemen.

Schoolloopbaanbegeleiding

- Vraagt zorgvuldig evalueren, informeren en communiceren met leerlingen en ouders.
- Werk ongelijkheid weg in de schoolloopbaanbegeleiding.
- Verzilver onderwijservaringen van 'welzijnsjongeren'.
- Garandeer onderwijscontinuïteit voor leerlingen met psychische problemen.
- Zorg voor rechtszekerheid voor leerlingen met een beperking rond de studiebekrachtiging en het verkrijgen van redelijke aanpassingen.

Psycho-sociaal functioneren

- Zet in op geweldvrije scholen.
- Laat aandacht voor sancties samengaan met aandacht voor zorg.
- Heb aandacht voor plus 18-jarigen.

Om de krijtlijnennota te vertalen en te concretiseren is een tijdspad voorzien. De minister wil landen in 2018.

In het tweede deel van dit advies geven we aandachtspunten mee om enkele contouren uit de nota te vertalen:

- Duidelijk gedragen visie op zorg: in schoolreglement en als erkenningsvoorwaarde.
- Samenwerking en communicatie: CLB's en scholen ook buiten schooluren toegankelijk.
- Gemeenschappelijk kader: afstemmen tussen beleidsdomeinen onderwijs en welzijn.
- Gemeenschappelijk zorgdossier: geen open dossier.
- Rol en positie CLB uitklaren: spanningsvelden analyseren en draaischijffunctie duidelijk uitwerken.
- Belang van een *school-based* geestelijke gezondheidszorg.

1. Leerlingen begeleiden vraagt tijd

De nota schuift het recht van elke leerling op professionele en kwaliteitsvolle leerlingbegeleiding als basisprincipe naar voor. Vanuit kinderrechten is dat een heel mooi basisprincipe.

De discussie over leerlingenbegeleiding kan niet gevoerd worden zonder het tijdsaspect mee te nemen als vertrekpunt: leerlingen vragen tijd.

Het schoolklimaat wordt steeds competitiever en de werkdruk voor leerlingen zwaarder. Niet iedereen is hiertegen opgewassen. Sommigen vertonen agressief gedrag, spijbelen of verlaten vroegtijdig de scholen. Anderen zijn moedeloos, zonderen zich eerder af of kampen met een depressie.

Er blijkt vandaag soms weinig marge om fouten te maken in het onderwijs. Mogen leerlingen nog vallen? Leerlingen vragen de tijd om weer op te staan. Die is er vaak niet meer. En zeker niet voor 'moeilijke' jongeren. Ook professionals slaan een noodkreet. Ze vragen tijd om hun zorg- en onderwijsengagement voor kinderen ernstig te kunnen opnemen. Leerlingen

voelen dat sterk aan. Er is minder tijd voor hen. Wie niet meekan, moet bijbenen met externe begeleiding of valt af. Door tijdsgebrek worden 'moeilijke' kinderen en jongeren doorgeschoven of even in 'time-out' gezet.

Leerlingenbegeleiding moet er alles aan doen om leerlingen aan boord te houden. Door zorg te dragen voor de professionals, maar ook voor de leerlingen. Tijd maken en krijgen blijft essentieel bij leerlingenbegeleiding.

2. Aandachtspunten bij begeleidingsdomeinen

2.1. Academische leerlingenbegeleiding

Gedeeld engagement, gedeelde zorg

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert vanuit zijn ervaringen van de Klachtenlijn:

- De academische begeleiding van leerling of het begeleiden van leerlingen in hun leerproces nog meer te situeren op school- en teamniveau en niet louter op leerkrachtniveau. Klasoverstijgend werken sluit meer aan op de behoeften van leerlingen waardoor er meer zorg op maat geleverd wordt.
- Scholen te stimuleren om hun draagkracht te verhogen door nascholing en teambuilding en tijdig hulp te zoeken bij externen.
- Op school moet voldoende tijd en ruimte voor intervisie zijn. Alle expertise rond academische leerlingenbegeleiding die op een school aanwezig is moet toegankelijk zijn voor alle leerkrachten.
- Ouders en leerlingen als volwaardige partners te betrekken.
- Zorgcoördinatoren tijdig in te schakelen als belangrijke figuur in de academische leerlingenbegeleiding.
- Begeleiders van leerlingen echt een stem te geven in de klassenraad.

Geïsoleerde leerkracht

We merken dat leerkrachten nog te vaak het gevoel hebben dat zij alleen verantwoordelijk zijn voor het begeleiden van hun leerlingen bij het verwerven en verwerken van leerinhouden.

Er is soms weinig afstemming tussen leerkrachten onderling. Gemaakte afspraken worden soms niet door alle leerkrachten opgevolgd.

Raisonnable

De 17-jarige Maarten heeft dyslexie. Dat zorgt alleen voor moeilijkheden bij Frans omdat de leerkracht geen rekening houdt met redelijke aanpassingen. Zijn moeder vroeg al verschillende gesprekken met de leerkracht, maar die weigert. Zelfs op het oudercontact wil de leerkracht haar niet ontmoeten. De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat verwijst Maarten en zijn ouders door naar de directrice. Moeder houdt ons op de hoogte, maar vindt dat het te traag gaat. Ondertussen moet Maarten geen Franse les volgen en loopt zijn achterstand op, vindt zijn moeder. Om correct te kunnen terugkoppelen, nemen wij contact op met de schooldirectie. We worden geïnformeerd over het 'charter leerstoornissen' van de school, een overeenkomst tussen leerling, ouders, directie, leerkrachten en zorgleerkracht. De directie erkent het probleem met de leerkracht Frans. Andere leerkrachten volgen wel de afspraken uit het charter. De school werkt vanuit een herstelgerichte visie op conflicten. Ook in dit conflict wordt vanuit die visie naar herstel toe gewerkt. De directie bemiddelt tussen Maarten, zijn ouders en de leerkracht. Dat vraagt de nodige tijd. Ondertussen verzekert de school passend onderwijs voor Maarten.

Draagkracht overschreden

Leerkrachten van jongeren met een beperking geven soms aan dat ze het niet meer aankunnen. Deze leerlingen moeten daardoor noodgedwongen op zoek naar een andere school. Sommige scholen (b)lijken niet in staat te zijn om kinderen behoorlijk individueel bij te staan.

Afspraken nakomen

De 10-jarige Jens heeft een zware vorm van ADHD. In overleg met leerkracht, zorgcoördinator en ouders werd een reeks ondersteunende maatregelen afgesproken. Moeder klaagt aan dat die niet consequent toegepast worden. Een maatregel is dat Jens bepaalde taken individueel mag maken in een prikkelarme omgeving. Maar die maatregel is nog de enige die toegepast wordt en dan nog vooral om Jens uit de les te zetten als hij te druk is. Jens moet dan in de gang gaan zitten en moet door de klasdeur de les volgen. Moeder had daarover al verschillende gesprekken met leerkracht, zorgcoördinator en directeur. Maar de situatie escaleerde. De directeur zegt nu dat alle maatregelen vervallen en hij dreigt ermee Jens definitief uit te sluiten. Het Kinderrechtencommissariaat overlegt met het CLB. Het CLB wil bemiddelen in het conflict en de leerkracht ondersteunen. Samen met het CLB vragen we de directie om alle afgesproken maatregelen een kans te geven, te evalueren en bij te sturen waar dat nodig en mogelijk is. Ook constructief overleg tussen school en ouders is in het belang van Jens. Enkele maanden later horen we van de moeder en het CLB dat het veel beter gaat met Jens. Hij voelt zich positief benaderd en enkele maatregelen werden zelfs overbodig.

Leerlingenbegeleiding inschakelen vóór problemen escaleren

Leerkrachten wachten vaak te lang om interne leerlingenbegeleiding en het CLB te betrekken, waardoor problemen vaak escaleren.

De samenwerking tussen de school enerzijds en de ouders en leerling anderzijds is soms te eng. We merken dat er niet altijd gepraat wordt met maar vooral over de leerling.

Privé-begeleiding als verlengde school?

We zien dat veel privé-initiatieven van huiswerkbegeleiding proberen te compenseren wat leerkrachten aan bepaalde leerlingen niet kunnen bieden. Er is een toename van ouders die beroep doen op (private) logopedie om te werken aan 'leerproblemen'. Zo'n aanbod is niet voor iedereen toegankelijk. Zou een goed werkende leerlingenbegeleiding niet moeten voorkomen dat mensen noodgedwongen beroep doen op huiswerkklassen of logopedie voor ondersteuning die binnen het onderwijssysteem thuishoort?

Persoonlijk assistentiebudget

Mijn zoontje van 4 met een beperking volgt inclusief onderwijs. Buiten twee uurtjes GON-begeleiding dragen wij als ouders alle verantwoordelijkheid om de voltijdse ondersteuning te regelen die nodig is in de klas. Hij doet het uitstekend in de klas en is welkom op school. Maar praktisch en financieel gaan wij dit niet lang zelf kunnen dragen. We staan op de wachtlijst voor een PAB, maar niemand kan ons vertellen wanneer we daarvoor in aanmerking komen. Tegen dan zal het voor ons te laat zijn om dat PAB te gebruiken voor de nodige ondersteuning in de klas. Terwijl inclusief onderwijs volgens ons toch als recht in het kinderrechtenverdrag staat? Onze zoon heeft één-op-één begeleiding nodig, ook als hij niet naar een gewone school zou gaan. Volgens ons gaat het dus om een redelijke

aanpassing. Wij hebben het gevoel dat we gedwongen worden te kiezen voor buitengewoon onderwijs.

GON en ION herzien om inclusie ten volle mogelijk te maken

Leerlingen met een beperking hebben extra ondersteuning nodig.

We vragen:

- de huidige GON- en ION-regeling volledig te herzien zodat inclusief onderwijs mogelijk wordt.
 - door scholen bijkomende expertise te laten verwerven
 - met blijvende extra inzet van personeel en middelen voor leerlingen voor wie dat nodig is,
 - in alle onderwijsniveaus, vanaf het kleuteronderwijs.
- de waarborgregeling tijdig en grondig te evalueren opdat de extra inzet van personeel en middelen in het gewoon onderwijs ook terechtkomt bij elke leerling die blijvend extra ondersteuning nodig heeft, onafhankelijk van de school waarin hij of zij les volgt.

Geïntegreerd onderwijs

In de huidige regeling kunnen kinderen met een verstandelijke beperking (inschrijvingsverslag voor buitengewoon onderwijs- type 2) in het gewoon basisonderwijs pas vanaf het eerste leerjaar extra ondersteuning krijgen in het kader van ION. Dat is een regeling om inclusief onderwijs aan kinderen met een verstandelijke beperking te bevorderen. Voor kleuters met een verstandelijke beperking (onder wie kinderen met het downsyndroom) is er geen ION-ondersteuning.

Uit de praktijk blijkt hoe nodig die ondersteuning is. Vóór het M-decreet in werking trad, kregen sommige kleuters met een (zware) verstandelijke beperking van het CLB een inschrijvingsverslag voor type 4 (bedoeld voor kinderen met een motorische beperking), waardoor hun school wel GON-ondersteuning krijgt. Dat zijn extra middelen om geïntegreerd onderwijs te bevorderen.

Uit de cijfers die een groep ouders-vrijwilligers bijeen kon sprokkelen blijkt dat van de 60 kleuters met het downsyndroom die in het schooljaar 2014-2015 in het gewoon kleuteronderwijs schoolliepen, er 31 GON-ondersteuning kregen dankzij een wissel van type 2 naar type 4.² Met het M-decreet en het strengere toezicht op een verslag voor buitengewoon of geïntegreerd onderwijs is die vluchtroute nu afgesloten.

Onderwijscontinuïteit voor leerlingen met psychische problemen garanderen

Er is een verhoogde aandacht nodig voor kinderen en jongeren die gewettigd afwezig zijn. Welke kinderen en jongeren zijn gewettigd afwezig? Waarom? En hoe kan hun onderwijsloopbaan verzekerd worden? Het is daarbij nodig om in kaart te brengen hoeveel jongeren met psychische problemen thuis zitten. Wie krijgt tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH)? Wie niet? En wie neemt actie om hun recht op onderwijs te garanderen? Het is belangrijk na te gaan om welke redenen een toenemend aantal kinderen en jongeren met psychische problemen gebruik maakt van het TOAH.

² 3rd Down Syndrome Symposium of the Belgian Down syndrome policlinics and Parent's Associations, 20 maart 2015, *Verslag van de werkgroep inclusief onderwijs* (Vlaanderen).

Tijdelijk onderwijs aan huis

De Klachtenlijn kreeg verschillende signalen over tijdelijk onderwijs aan huis voor leerlingen met psychische problemen (angst, schoolfobie, ASS,...).

Sommige leerlingen kunnen meer dan drie jaar niet naar school.

Het is niet duidelijk over hoeveel jongeren het gaat.

Er is weinig begrip en begeleiding voor leerlingen die afwezig zijn door psychosociale klachten.

Externe TOAH-leerkrachten ervaren soms een gebrekkige informatie-uitwisseling en samenwerking met de school en grote verschillen in de invulling van lesverplichtingen per school en per leerkracht. Ze worden ook geconfronteerd met het rigide systeem van vier uur TOAH per week per leerling.

2.2. Schoolloopbaanbegeleiding

Zorgvuldig evalueren, informeren en communiceren

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt nog te veel klachten over jongeren die vastlopen tijdens hun schoolloopbaan waardoor hun toekomst gehypothekeerd wordt.

We vragen:

- Heldere communicatie en motivering bij evaluatie richting leerling en ouders.
- Om leerlingen te laten deelnemen aan klassenraden bij beslissingen over examenuitslagen en attesteringen.
- Een onafhankelijke instantie die betwistingen van schoolresultaten en attestering beoordeelt.
- Meer mogelijkheden te creëren om leerlingen te laten proeven van andere richtingen. Sommige leerlingen blijven gewoon zitten omdat ze niet weten waar hun interesses liggen of geen weet hebben van andere richtingen.
- Meer gerichte clausulering mogelijk te maken.

Onduidelijke of minimalistische motivering examenuitslagen

We krijgen meldingen over betwistingen van examenuitslagen en over de attestering op het einde van het schooljaar. We kunnen geen onderzoek openen naar de manier waarop de leerlingen beoordeeld worden omdat dat onder de autonomie van de school en de leerkrachten valt. Wel kunnen we meldingen onderzoeken over de motivering op zich of over de algemene informatieverstrekking.

Recht op informatie?

Ik vind dat ik onterecht een B-attest kreeg. Ik heb maar één buis. Op mijn rapport staat 'clausulering tso'. Wat betekent dat? Kan ik daar iets aan doen?

We stellen vast dat de motivering voor een bepaald attest op het einde van het schooljaar niet altijd even duidelijk of erg minimalistisch is. Dat stuit melders tegen de borst. Bovendien merken we dat scholen niet altijd informatie over de mogelijke beroepsprocedure geven. Daardoor missen heel wat leerlingen de kans op hoger beroep: de korte tijd waarin ze in beroep kunnen gaan, gaat voorbij zonder dat ze daar erg in hebben. De procedure en de modaliteiten staan wel in het schoolreglement, maar een extra kopie bij het B- of C- attest zou beter tegemoet komen aan het recht van minderjarigen op duidelijke informatie.

Uitsluiting uit onderwijsvormen

Clausulering hypothekeert kansen

Een vader meldt ons dat zijn 17-jarige dochter in een aso-school een B-attest kreeg met een clausulering voor aso, tso en kso. Het gezin erkent de povere schoolresultaten en was vorig schooljaar al naar een tso-school gegaan om daar eventueel naar over te stappen. De clausulering maakt dat zo goed als onmogelijk. Het gezin vindt dat het oordeel van de school de toekomstkansen van de dochter vergaand beperkt. Het meisje denkt er zelfs aan te stoppen met school. Het gezin gaat in beroep, maar de interne beroepscommissie beoordeelt het B-attest en de clausulering als niet onredelijk. Het gezin zit met de handen in het haar en heeft eind augustus nog geen nieuwe school gevonden voor hun dochter. Bovendien zijn sommige bso-richtingen geen optie door de twee jaar praktijkachterstand.

We stellen ons vragen bij uitsluitingen van een volledige onderwijsvorm of van verschillende onderwijsvormen. Dat legt niet alleen een zware hypotheek op de toekomstkansen van jongeren, het lijkt ons ook in tegenspraak met de inspanningen om de schotten tussen aso, tso, kso en bso te doorbreken en het watervalstelsel terug te dringen. We zijn van oordeel dat een meer gerichte clausulering toegespitst op de concrete tekorten effectiever is en minder de toekomstkansen van een leerling beperkt.

Ongelijkheid in schoolloopbaanbegeleiding wegwerken

Het Vlaamse onderwijs kent nog steeds een grote ongelijkheid, ondanks de inspanningen van de afgelopen jaren. We vragen:

- Een blijvende aandacht voor ongelijkheid in het onderwijs en structurele antwoorden om tegemoet te komen aan deze ongelijkheid.
- Flexibele trajecten mogelijk te maken.

Afvalkoers

De doorstroming van OKAN naar het reguliere secundair onderwijs gebeurt overwegend naar het beroepsonderwijs³. Het aandeel OKAN-leerlingen in het BuSO blijkt dubbel zo hoog te zijn als in de totale schoolbevolking⁴. Ook is er een oververtegenwoordiging van leerlingen met lage SES en leerlingen met een migratie-achtergrond in het beroepsonderwijs en een hoge ongekwalificeerde uitstroom⁵. Ook deze categorieën van leerlingen worden sneller doorverwezen naar het BuSO. Uit de klachten die binnenkomen, krijgen we de indruk dat bij de oriëntatie van die leerlingen in het SO soms te eenzijdig naar de kennis van het Nederlands gekeken wordt en dat het totale leerpotentieel van die leerlingen uit het oog verloren wordt.

Beroepsonderwijs

Mijn twee zonen van 15 en 17 jaar volgden vorig schooljaar OKAN-onderwijs. Ze zijn nu ingeschreven in het technisch onderwijs maar moeten morgen van de directie onverwijd overschakelen naar het beroepsonderwijs. Daar zouden ze alleen de richting kantoor mogen volgen. De kinderen missen inderdaad nog taalvaardigheden maar volgen extra taallessen. Ze

³ AgODi Rapport Onthaalonderwijs anderstalige nieuwkomers (OKAN) 2012-2013 en 2013-2014.

⁴ J. Wauters, W. Nouwen en N. Clycq, 'Over onthaalonderwijs ten tijde van intra-Europese migratie. Wat het onthaal van romakinderen in het Vlaamse onderwijs ons kan leren.', in C. Timmerman, R. Mahieu, F. Levrau, D. Vanheule (red.), Intra-Europese migratie in mobiliteit. Andere tijden, nieuwe wegen?, Universitaire Pers Leuven, 2015.

⁵ N. Duquet, I. Glorieux, I. Laurysen en Y. Van Dorsselaer, *Wit krijgt schrijft beter?* Antwerpen-Apeldoorn, Garant, 2006; S. Groenez, I. Van den Brande en I. Nicaise, *Cijferboek Sociale Ongelijkheid in het Vlaamse onderwijs*, 2003.

willen op technisch niveau mechanica studeren. Kantoor sluit helemaal niet aan bij hun keuze. Kan dit zomaar?

Buitengewoon?

Ik verzet me tegen de achterstelling van mijn 15-jarige zoon. Na de OKAN-klas kregen we het advies om naar het BuSO te gaan. Mijn zoon heeft een afwijking aan zijn onderarmen, maar kan mee in een gewone school. Dat heeft hij in Hongarije ook gedaan.

We volgden het advies. Maar in het BuSO werd hem niet veel geleerd en kreeg hij ook niet de beloofde behandelingen voor zijn beperking. Dit schooljaar gaat hij terug naar een gewone school, maar hij is er wel opnieuw in het 1ste middelbaar moeten beginnen.

Onderwijservaringen van 'welzijnsjongeren' verzilveren

Jongeren aan boord houden binnen onderwijs vraagt waardering voor hun inspanningen. We vragen om het mogelijk te maken om onderwijservaringen van jongeren in de gemeenschapsinstellingen, tijdens persoonlijke ontwikkelingstrajecten (P.O.T.) en langdurige time-outtrajecten te verzilveren in een certificaat of getuigschrift waarmee de jongere verder kan doorstromen.

Zonder getuigschrift school verlaten

We willen de aandacht vooreerst vestigen op het recht op onderwijs voor jongeren in jeugdinstanties. Hoewel er grote inspanningen zijn geleverd, blijft ongetwijfeld de grootste uitdaging de onderwijservaring in de gemeenschapsinstelling te verzilveren in een certificaat of getuigschrift waarmee de jongere meteen verder kan doorstromen.

Ook voor jongeren in persoonlijke ontwikkelingstrajecten duiken deze moeilijkheden op. Hoewel jongeren tijdens hun traject vaak heel wat vooruitgang boeken en competenties verwerven, kunnen ze doorgaans geen getuigschrift verwerven. Daardoor kunnen ze niet meteen verder doorstromen in het deeltijds onderwijs. Dat werkt voor jongeren allesbehalve motiverend.

Rechtszekerheid bij studiebekrachtiging en redelijke aanpassingen voor leerlingen met beperking

We vragen:

- Meer rechtszekerheid bij het verkrijgen en behouden van redelijke aanpassingen voor leerlingen doorheen het volledige leertraject in een school.
- Meer rechtszekerheid over de vraag of de overeen gekomen aanpassingen met de leerling -in het bijzonder compenserende maatregelen en vrijstellingen van bepaalde curriculumonderdelen- op het einde van het leertraject nog tot een gewoon studiegetuigschrift of diploma kunnen leiden. Het antwoord op die vraag moet in overleg met de ouders, de leerling en het CLB van bij het begin van het leertraject vastgelegd worden.

Rechtsonzekerheid voor leerling met beperking over studiebekrachtiging

Dat de klassenraad autonoom kan bepalen welke dispenserende maatregelen wel of niet tot de gewone studiebekrachtiging kan leiden, houdt een groot risico op gebrek aan transparantie in. Te meer omdat het M-decreet niet bepaalt wanneer de klassenraad zich daarover mag of moet uitspreken. We vrezen dat dit aanleiding zal geven tot allerlei klachten. Leerlingen en ouders

die pas *en cours de route* te horen krijgen dat er op het einde van de schoolloopbaan toch geen diploma of getuigschrift kan volgen, zullen zich bekocht voelen.

Wat in dit verband de toewijzing van alle verantwoordelijkheid aan de autonome klassenraad nog extra bezwaart, is dat een leerling in de loop van zijn schoolloopbaan verschillende klassenraden door moet. Het is niet ondenkbaar dat een navolgende klassenraad uit een hoger leerjaar over bepaalde dispenserende maatregelen anders denkt dan een eerdere klassenraad. Voor de betrokken leerling met specifieke onderwijsbehoeften stelt zich hier een probleem van rechtsonzekerheid. Hij begint zijn schoolloopbaan met bepaalde beloftes en verwachtingen maar onderweg wijzigt een navolgende autonome klassenraad de spelregels. Dit lijkt ons onaanvaardbaar.

Even onaanvaardbaar lijkt het ons dat bij eenzelfde dispenserende maatregel in de school geoordeeld wordt dat hiermee wel nog in voldoende mate het gemeenschappelijke curriculum kan gevolgd worden, terwijl in een andere school geoordeeld wordt dat met diezelfde maatregel de gewone studiebekrachtiging uitgesloten is. Ook blijken lang niet alle scholen doordrongen te zijn van de filosofie die het M-decreet hanteert rond compenserende en dispenserende maatregelen. Het M-decreet stelt dat zulke maatregelen het volgen van een gemeenschappelijk curriculum (en dus het behalen van een gewoon getuigschrift of diploma) niet per definitie uitsluiten.

Geen getuigschrift basisonderwijs wegens dyslexie en dyscalculie?

Drie jaar geleden werd bij onze dochter dyslexie en dyscalculie vastgesteld. Samen met onze logopediste hebben we lang moeten aandringen om hulpmiddelen te mogen gebruiken. Uiteindelijk werden compenserende en remediërende maatregelen afgesproken, op voorwaarde dat we met 'groene punten' zouden werken om de 'speciale' behandeling van onze dochter aan te geven. We kregen ook uitdrukkelijk de boodschap dat onze dochter met deze maatregel na het 6^e leerjaar geen getuigschrift basisonderwijs zou halen. Ondertussen is het M-decreet er en lijken de aanpassingen die onze dochter krijgt heel redelijk. Ze had ook nooit een vrijstelling nodig. Toch blijft de directie beweren dat onze dochter eind volgend jaar schooljaar geen getuigschrift basisonderwijs krijgt. Wat zijn onze rechten? Wat kunnen we doen?

Rechtsonzekerheid over redelijke aanpassingen

Het Kinderrechtencommissariaat maakte in zijn advies bij het M-decreet en in verschillende jaarverslagen melding van de rechtsonzekerheid over het verkrijgen van redelijke aanpassingen binnen een gemeenschappelijk curriculum.

De ene leerkracht is de andere niet

Mijn dochter heeft dyslexie. Ze gebruikt al twee jaar een laptop in de klas. Dat werd geregeld via de zorgleerkracht en de directie. Nu mag het niet van de leerkracht van het 6de leerjaar. De directie zegt de leerkracht niet te kunnen verplichten. Nu heeft onze dochter een enorme achterstand.

Voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften is het onontbeerlijk dat zij kunnen rekenen op continuïteit van eerder afgesproken redelijke aanpassingen. Het simpelweg niet mogen verderzetten van redelijke aanpassingen omdat een volgende leerkracht (of klassenraad) dat niet ziet zitten, kan niet.

2.3. Psycho-sociaal functioneren

Inzetten op geweldvrije scholen

Kinderen en jongeren hebben recht op veiligheid en bescherming. Welbevinden op school is heel belangrijk. Geweld op school kan de integriteit van leerlingen enorm aantasten. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt elk jaar meldingen over geweld op school. Geweld tussen leerlingen onderling, en van leerkrachten tegenover leerlingen.

We vragen:

- Meldingen van leerlingen altijd serieus te nemen.
- Dat elke school een pestbeleid uitwerkt dat gestoeld is op preventieve en curatieve maatregelen en dat recht doet aan dader en slachtoffer vanuit een herstelgerichte aanpak.
- Dat medeleerlingen, de zogenaamde omstaanders, een bijzondere en cruciale positie krijgen in het pestbeleid.
- Meer aandacht voor de inrichting en het gebruik van ruimtes op school.
- Werk te maken van een kenniscentrum tegen pesten.
- Blijvende begeleiding en opvolging van leerkrachten.

Pesten

Elke school krijgt ooit te maken met pestgedrag. We krijgen klachten over scholen die het probleem minimaliseren, die onoordeelkundig optreden en die de verantwoordelijkheid bij de gepeste leerling leggen.

Ook al leveren scholen heel wat inspanningen om pesten bespreekbaar te maken en om een pestbeleid uit te werken, toch voelen leerlingen zich vaak in de steek gelaten als ze het slachtoffer zijn van pesten. Kinderen en jongeren zoeken hulp buiten de school omdat ze het gevoel hebben dat de school ze niet ernstig neemt. Ze klagen dat de school geen gepaste oplossingen biedt. We stellen vast dat aan de basis van het ongenoegen vaak een gebrekkige vorm van communicatie ligt. De school probeert antwoorden te geven op het pestgedrag, maar koppelt daarover erg weinig terug naar het slachtoffer of biedt te weinig opvolging en ondersteuning aan. Dat vergroot het gevoel niet gehoord en geloofd te worden.

Jarenlang slachtoffer

De 14-jarige Hannes meldt ons dat hij het niet meer ziet zitten na jaren van pesterijen. Zijn moeder is al zo vaak naar school geweest. Er waren al veel gesprekken, ook klasgesprekken. Maar het pesten stopt niet. De pesters blijven toeslaan op minder bewaakte plaatsen op de speelplaats, als de praktijkleerkracht het lokaal verlaat om materiaal te halen. Ze versturen kwetsende foto's via Snapchat. 'Wat moet ik nog doen?' vraagt Hannes: 'Ik meld het niet meer, want het stopt toch niet. Ik ben het die naar het CLB moet. Ik moet naar een psycholoog. Ik moet incasseren. De pesters hoeven geen inspanning te leveren. Er zijn twee leiders, enkele meelopers en de rest van de klas is bang om zelf gepest te worden. Ik heb geen vertrouwen meer in de school. Kan het Kinderrechtencommissariaat helpen?'

We nemen contact op met de school. De directeur zegt dat hij het ook niet meer weet. De school ziet geen pesterijen. Ze zien een jongen die meelacht met zijn klasgenoten. Hij deed ook al een hele tijd geen melding meer. De directeur nodigt ons uit voor een overleg samen met de klastitularis, de leerlingenbegeleider en het CLB. Er wordt afgesproken dat elke leerkracht de boodschap krijgt extra waakzaam te zijn en de klasgroep maar uitzonderlijk alleen te laten. Daarnaast besluiten we de 'omstaanders' aan te spreken. De

leerlingenbegeleider zal enkele klasgenoten aanspreken. We koppelden terug naar Hannes en zijn moeder.

Twee dagen later laat Hannes' moeder ons weten dat de psychologe hem een ziektebriefje schreef. Hij zit er helemaal door. De dag voordien werd Hannes in de kleedkamer van de turnzaal hard aangepakt. De leerkracht had de kleedkamer na een paar minuten verlaten om materiaal op te stellen in de turnzaal. Hij dacht dat de situatie wel oké was.

Bejegening door leerkrachten

We krijgen ook meldingen over verschillende handelingen van leerkrachten. Kinderen en jongeren noemen dat vaak pestgedrag: roepen, uitlachen, kwetsende opmerkingen maken en geen begrip tonen voor leermoeilijkheden. Naast klachten van psychisch geweld krijgen we ook nog altijd meldingen over fysiek geweld door leerkrachten. Leerkrachten zeggen dat het hun manier is om orde en discipline te handhaven of om kinderen tot leren te brengen. Klachtenonderzoek toont net de negatieve impact op het welbevinden en de schoolse prestaties van kinderen en jongeren.

Als het gaat over geweld van leerkrachten tegenover minderjarigen, raken leerlingen en ouders vooral gefrustreerd door het gebrek aan erkenning en herstelgericht werken. Het gevoel leeft dat de schooldirectie te snel de kant kiest van de leerkracht en de verhalen van de leerling afdoet als overdreven. Melders ervaren vaak geen neutraliteit als hun klacht opgenomen wordt. Terwijl ze hoopten dat het negatieve gedrag van de leerkracht zou verbeteren door de bemiddeling van de schooldirectie, ervaren ze dat de leerling soms nog meer en ook door andere leerkrachten geïsoleerd wordt.

Ondersteuning en opvolging

Wij en andere ouders hebben onze kinderen zien veranderen in gedemotiveerde, schoolmoeë kinderen. De juf van het 4^e leerjaar is heel negatief en beledigt leerlingen om de haverklap. Enkele terugkerende uitspraken: 'De klas van vorig jaar was een veel betere klas.' 'Als ik iets leuks doe met jullie, dan krijg ik jullie niet meer kalm, dus doen we niets leuks meer.' 'Van jou zal later nooit iets terecht komen.' 'Ik zou jullie allemaal moeten laten dubbelen, maar ik wil jullie geen twee jaar in mijn klas.' Veel kinderen kwamen regelmatig verdrietig en gestrest thuis. Wij hebben te lang hun signalen niet ernstig genoeg genomen. Tot ik het samen met enkele andere ouders zelf vaststelde door mee te werken aan de sportdag. Toen begrepen we pas hoe erg het was. We gingen praten met de directrice en hoorden dat er al jaren klachten zijn over die juf. De directrice zou nu eindelijk stappen willen zetten, maar het schoolbestuur zou de ernst niet inzien. Kan het Kinderrechtencommissariaat helpen?

We spraken met de directrice die een voorstel voor bijscholing uitwerkte. Ze vroeg of het Kinderrechtencommissariaat mee kon gaan praten met de voorzitter van het schoolbestuur. De directrice liet achteraf weten dat de juf nascholing 'positieve communicatie' en 'klasmanagement' zal volgen. Een pedagogisch begeleider zal klasobservaties doen. De zorgjuf houdt de vinger aan de pols bij de kinderen. Ook opvolgingsgesprekken worden ingepland.

Sancties gaan samen met aandacht voor zorg

Het Kinderrechtencommissariaat maakte in 2015 het dossier 'Straffe school.

De grenzen van sanctioneren verkend⁶. Heel wat aanbevelingen uit dat dossier kunnen een vertaalslag krijgen bij het verder concretiseren van de krijtlijnen uit de nota.

Vanuit ons dossier vragen we onder andere:

- Het sanctiebeleid en zorgbeleid op school hand in hand te laten gaan.
- Extra in te zetten op het begeleidingsaspect.
- Scholen te stimuleren om meer na te denken over hoe de integriteit van leerlingen op school vorm kan krijgen.
- Sterker in te zetten op herstelgericht werken.
- Gedragscontracten te beperken in tijd en ontbinding van contracten mogelijk te maken.

Uitsluitingen

Voor leerlingen die het 'te' bont maken, kiezen scholen nog te snel de gemakkelijkste weg: uitsluiting. Sommige scholen proberen zelfs geen begeleidende maatregelen uit. Of de begeleiding of de zorg blijven minimaal.

Uit de meldingen bij het Kinderrechtencommissariaat komt naar voor dat bij de uitwerkingen van het gedragscontract verschillende problemen opduiken die nefast zijn voor de schoolloopbaan van leerlingen. Dit is onder meer het geval bij gedragscontracten van onbepaalde duur die vermelden 'Bij niet-naleving van het contract kan de procedure tot definitieve uitsluiting opgestart worden'. De uitsluiting blijft dan als een zwaard van Damocles boven het hoofd van een leerling hangen.

Minimale zorg en begeleiding

Contract van onbepaalde duur

Mijn zoon heeft vorig schooljaar een gedragscontract moeten ondertekenen. Dit schooljaar loopt dat contract nog door. Mag dat?

Ook blijkt uit ons klachtenonderzoek dat er te weinig gefocust wordt op het begeleidingsaspect. Volgkaarten en gedragscontracten schieten hun doel voorbij als ze louter bestraffend opgelegd worden en de leerling weinig of niet kan rekenen op ondersteuning. Begeleiding is meer dan regels en afspraken nog even uitdrukkelijk herhalen. Enerzijds begrijpen we dat scholen leerlingen voor hun verantwoordelijkheid willen plaatsen. Anderzijds horen we in de verhalen en belevingen van leerlingen dat dat vaak averechts werkt. Leerlingen krijgen ook de kans niet om na te denken en te praten over hun gedrag. Waarom het wel of niet gelukt is om zich aan bepaalde afspraken te houden, welke hulp ze van wie kunnen verwachten. Uiteindelijk komen veel leerlingen in een vicieuze cirkel terecht. Ze voelen zich niet begrepen en ondersteund en gaan nog meer gedragsproblemen stellen op school.

Opvolging?

Ik heb al drie weken een volgkaart. Elk lesuur moet ik mijn kaart laten invullen. Ik voel me bekeken door een vergrootglas. Wat ze bij andere leerlingen door de vingers zien, wordt op mijn kaart zeker vermeld. Vrijdag om half vier moet ik de kaart inleveren bij de leerlingenbegeleider en krijg ik mijn nieuwe kaart. Een gesprek met de leerlingenbegeleider moet ik zelf vragen. Ik heb dat al twee keer gedaan. Dat is een gesprek van vijf minuten. Voor hem spreken de opmerkingen van de leerkracht voor zich. Voor mij niet. Ze luisteren niet naar mijn perspectief, naar mijn zorgen. Ik word alleen maar gevolgd.

6

http://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/dossier_straffe_school_light_5mb.pdf .

Herstelgericht werken toont

Leerlingen staan er heel positief tegenover: ze krijgen kansen, kunnen mee zoeken naar een oplossing en er wordt rekening gehouden met hun gevoelens. Bij leerlingen zien we veel dankbaarheid en loyaliteit tegenover de school. Een systematische herstelgerichte aanpak van een school leidt tot een meer verbindend, respectvol en emancipatorisch schoolklimaat.

Wat na 18?

De VLOR wijst er terecht op dat leerlingenbegeleiding niet noodzakelijk ophoudt op het moment waarop een jongere achttien wordt. Voor zover deze jongeren nog in een onderwijstraject zitten, moeten ze beroep kunnen doen op leerlingenbegeleiding.

Lopend onderwijstraject

Via onze Klachtenlijn merken we dat dit niet steeds het geval is. Klachten over gebrekkige leerlingenbegeleiding situeren zich binnen de vier begeleidingsdomeinen. Van de dagdagelijkse moeizame relatie met leerkrachten tot een gebrekkige begeleiding bij problematische afwezigheden. Het gaat dan wel om meerderjarigen die vaak in een kwetsbare positie zitten. Net dan zien we dat een school het verschil mee kan maken.

Recht op uitleg?

Dit schooljaar heb ik een leerkracht die als ik om uitleg vraag kwetsende uitspraken doet. Dat ik als 18-jarige, toch maar een dom kiekken ben bijvoorbeeld. Na een tijdje hebben andere leerkrachten dit overgenomen. Ik word regelmatig kwaad en reageer verbaal. Maar dan beginnen ze over mijn gedrag opmerkingen te geven. Ik stapte naar de directeur. Weer krijg ik te horen dat ik als 18-jarige maar sterker in mijn schoenen moet staan. De school beseft precies niet dat ik hen nodig heb om mijn diploma te behalen. Ik ben dan misschien wel meerderjarig, ik ben misschien niet de slimste, ik ben inderdaad al 2 keer blijven zitten, maar ik zet wel door om mijn diploma te behalen. Heb ik dan geen recht op deftige uitleg? Het Kinderrechtencommissariaat pleitte voor herstelgesprekken tussen de leerling en de leerkrachten. Dit werd opgenomen door de leerlingbegeleider. Samen met de leerling bekeek die ook waar de onduidelijkheden en moeilijkheden zich situeren. De leerlingbegeleider nam dit vervolgens verder op met de vakleerkrachten.

Begeleiding bij problematische afwezigheden?

De 18-jarige Sana verliet 5 maanden geleden haar ouderlijk huis omwille van een aanslepend conflict met haar vader. Sindsdien verbleef ze afwisselend bij een aantal vriendinnen. Ze kwam geregeld te laat op school of bleef ongewettigd afwezig. Sinds 2 maanden huurt Sana met een vriend een studio. Ze werkt in een kledingzaak, steeds vaker ook op schooldagen. Hierdoor liepen haar ongewettigde afwezigheden op. Toch hoopt Sana haar 6de middelbaar te kunnen afmaken en haar diploma te behalen. Voor de leerkrachten is ze 'de toerist' en de directeur vond dat ze maar best terug bij haar ouders zou gaan wonen. Voor Sana is dat geen optie. Vorige week werd Sana definitief uitgesloten. De school vond dat ze haar studies toch niet meer ernstig nam. Klachtenonderzoek toonde dat de school de problematische afwezigheid van Sana niet doorgaf aan het CLB en dat er geen begeleidingstraject werd gestart. Er werd niet gezocht naar oplossingen voor de problematische afwezigheid. Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunde het beroep tegen de definitieve uitsluiting en bood aan om mee naar oplossingen te zoeken. We informeerden Sana over haar recht op financiële ondersteuning

via het OCMW. In beroep werd de definitieve uitsluiting bevestigd. Sana zette ondertussen haar studies verder op een andere school. Ze werkt alleen nog maar in het weekend en ontvangt steun via het OCMW. Via het JAC kon Sana het contact met haar moeder al wat herstellen.

3. Aandachtspunten bij enkele contouren uit de nota

De krijtlijnennota tekent interessante contouren voor de toekomstige leerlingenbegeleiding uit. Deze krijtlijnen vragen uiteraard verdere uitwerking en concretisering. In wat volgt geven wij hiertoe een eerste aanzet.

3.1. Duidelijk en gedragen visie op zorg

Een krijtlijn die centraal staat in de nota is het belang van een 'duidelijk en gedragen zorgvisie waaraan de school invulling geeft en waarin de doelen die de school op het vlak van de leerlingenbegeleiding wil bereiken, staan opgenomen. De totstandkoming van de zorgvisie verloopt best via een participatief proces om zo een draagvlak en betrokkenheid te creëren bij leerlingen, ouders, schoolteam, CLB en PBD'.

Om ten volle te kunnen genieten van de leerlingenbegeleiding op school, is het verkrijgen van informatie noodzakelijk. Het schoolreglement is en blijft het basisdocument waarin idealiter gecommuniceerd wordt over wederzijdse verwachtingen. Het Kinderrechtencommissariaat zou het positief vinden als een aantal aspecten van de 'leerlingenbegeleiding' verplicht in het schoolreglement zouden staan, zodat leerlingen en hun ouders weten waarop ze zich kunnen beroepen of tot welke instanties ze zich kunnen wenden.

Dat er bekeken wordt of het voeren van een zorgbeleid als erkenningsvoorwaarde voor scholen kan geformuleerd worden, vinden we een goede zaak. Zo blijft het ons verbazen hoe weinig scholen waarmee wij contact hebben in het kader van een klachtenonderzoek er een beroep doen op hun pedagogische begeleidingsdienst. Terwijl de pedagogische begeleidingsdienst toch mee verantwoordelijk is om samen met de school de zorgvisie en -beleid op punt te stellen?

3.2. Samenwerking en communicatie

We zijn een grote voorstander van een constructieve samenwerking en een goede communicatie tussen de leerlingen zelf, maar ook met hun ouders en alle andere actoren binnen de leerlingenbegeleiding. We merken dat een groot deel van de meldingen en klachten die bij het Kinderrechtencommissariaat binnen komen, vooral daarop gebaseerd zijn.

De nota geeft aan dat het daarom van belang is dat CLB's ervoor zorgen dat hun werking zichtbaar, vlot toegankelijk en laagdrempelig is voor alle leerlingen en ouders. Zo zou het CLB de bestaande permanentiemomenten kunnen uitbreiden naar alle voorziene vakantieperiodes en aanpassen aan de werkuren van de ouders.

Het lijkt voor ons logisch dat ook scholen vlot toegankelijk en beschikbaar zijn voor leerlingen en ouders. Zo krijgen we signalen van ouders die de mededeling krijgen dat de school op het einde van het eerste semester en tweede semester gesloten is en er niemand meer te contacteren valt. De sluitingsdag van de school vangt vaak aan op het einde van de dag waarop leerlingen hun rapport krijgen. Ouders van kinderen die nog maar net te horen kregen dat hun kind een C-attest krijgt of definitief wordt uitgesloten,

hebben het gevoel niet serieus genomen te worden. Want ze kunnen hun verhaal niet kwijt. Om hieraan tegemoet te komen, lijkt het ons meer correct dat scholen de eerste dagen van de kerst- en zomervakantie open blijven. Zo kunnen ouders die met vragen zitten over de schoolloopbaan van hun kind, er daadwerkelijk terecht.

3.3. Gemeenschappelijk kader

De nota maakt op verschillende plaatsen gewag van het belang van een gemeenschappelijk kader voor onderwijs en welzijn en van de afstemming tussen beide beleidsdomeinen.

We onderschrijven de noodzaak hiervan. Toch vragen we ons af wat dat in de praktijk betekent. Zo vertrekt de school vanuit het Decreet rechtspositie leerlingen in basisonderwijs en secundair onderwijs, terwijl het CLB en andere externe hulpverleners zich op het Decreet rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp beroepen. We vragen ons af waar de rechtspositie van leerlingen zich dan situeert.

In het licht van dit gemeenschappelijk kader lijkt het ons het uitgelezen moment om na te gaan welke elementen uit het Decreet rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp de onderwijscontext kunnen inspireren.

3.4. Gemeenschappelijk zorgdossier

Het ontwikkelen van een gemeenschappelijk zorgdossier heeft het voordeel dat er sneller op de bal kan gespeeld worden als een leerling problemen ondervindt. Escalaties worden zo vermeden.

Geen open zorgdossier

Wie krijgt wanneer toegang tot informatie uit het zorgdossier? Er kan geen sprake zijn van een open zorgdossier. Het moet een hulpverleningsdossier blijven in het belang van de minderjarige. Vergrendelingen en beperkte toegangen zijn nodig. Het ambts- en beroepsgeheim moet voor elke actor en partner van het zorgdossier duidelijk zijn.

We vinden het vanzelfsprekend dat leerlingen en hun ouders mee eigenaar zijn van het zorgdossier. Ze hebben inzage- en kopierecht en recht om hun gegevens aan te passen. We stellen vast dat jongeren vaak niet weten welke gegevens in het leerlingendossier terechtkomen en hoe de verschillende actoren daarmee omgaan. Het zou goed zijn om de regelgeving over het delen van informatie tussen de verschillende actoren en over de rechten van leerlingen die gaan over het leerlingendossier in het schoolreglement op te nemen.

3.5. Rol en positie CLB's uitklaren

Het CLB is een belangrijke actor binnen het jeugdhulplandschap.

Er zijn een aantal spanningsvelden om uit te klaren:

- Kan het CLB gelijktijdig leerlingen en de school ondersteunen?
- Hoe verhoudt het CLB zich tegenover andere externe hulpverleningsactoren?
- Hoe verhouden andere brede instapdiensten zoals het JAC of het CAW zich tot het CLB en de school?

We vragen om de draaischijffunctie van de CLB's duidelijk uit te werken.

Spanningsvelden

Het CLB maakt deel uit van de brede instap binnen de integrale jeugdhulp. Als onderwijsactor worden ze hiermee onderdeel van een breder jeugdhulplandschap met eigen regels, procedures en vaardigheden. Dat leidt tot een moeilijke positioneringsoefening. Er is een spanningsveld tussen de scholen en de CLB's. Het CLB is aanspreekpunt voor leerlingen die op zoek zijn naar psycho-sociale ondersteuning. Dat kan gaan over problemen die te maken hebben met de school of daarbuiten. Kan het CLB gelijktijdig zowel de leerling als de school ondersteunen?

Een ander spanningsveld is de verhouding tussen het CLB en de externe hulpverleningsactoren. Als brede instapdienst blijft het CLB vaak verantwoordelijk voor hulpverleningsdossiers in het vervolgtraject. Ook als een andere jeugdhulpdienst de jongere en zijn gezin verder helpt. Tegelijkertijd wordt er van een brede instapdienst verwacht dat ze eerst zelf tracht om te helpen en te ondersteunen, om jongeren en hun gezinnen te empoweren en na te gaan of er een ondersteunend netwerk aanwezig is.

Hoe verhouden andere brede instapdiensten zoals het JAC of het CAW zich tot het CLB en de school? Wat gebeurt er als zij bij het expliciteren van hulpvragen van jongeren vaststellen dat het schools functioneren een belangrijk onderdeel is van hun hulpvraag? Nemen deze diensten dan contact op met de school of verwijzen ze door naar het CLB en met welke verwachting?

Prima op school, crisis thuis

Ik begeleid een leerling van 16 jaar. Op school presteert zij goed, maar thuis loopt het regelmatig uit de hand. De leerling vertelt me over slagen en zware straffen. Ik stelde al voor om met de ouders te praten. Maar de leerling wil dat niet. In de kerstvakantie escaleerde de situatie. De jongere zegt dat haar ouders haar bij de keel grepen. Volgens de ouders een leugen. De jongere diende samen met haar grootmoeder waar ze nu verblijft een klacht in bij de politie. Thuis is ze niet welkom zolang ze de klacht niet intrekt. Grootmoeder heeft weinig geld en vraagt een kleine tussenkomst van de ouders. Deze weigeren. Via crisisbemiddelingsgesprekken probeerden we om een akkoord te krijgen om de jongere op internaat te laten gaan en in het weekend naar haar grootmoeder. De ouders gaan niet akkoord.

Welke stappen kunnen we als CLB nog zetten? Mijn collega's zeggen me dat ik niet naar een OCJ moet stappen omdat onze taak zich beperkt tot schoolse problemen. Maar er is nood aan intensievere gezinshulp. De ouders zeggen dat het probleem is opgelost als de "valse klacht" wordt ingetrokken. De jongere wil echter niet meer naar huis. Ik kan geen verwijzing maken naar de toegangspoort IJH want de ouders erkennen geen opvoedingsprobleem.

Werk de draaischijffunctie van de CLB's duidelijk uit

Duidelijke positionering met duidelijk mandaat

We zijn ervan overtuigd dat de draaischijffunctie die de nota toekent aan het CLB een goede keuze is. CLB's staan op de doorsnede tussen onderwijs en welzijn. Ze vormen zo de ideale plaats om waar nodig leerlingenbegeleiding te verbreden naar jeugdhulpverlening.

Er een duidelijkere positionering nodig van de CLB's zowel tegenover de school als tegenover andere actoren binnen de hulpverlening dan vandaag het

geval is. Het is belangrijk het mandaat van het CLB uit te klaren zodanig dat leerlingen en hun ouders een duidelijk zicht hebben op wat zij van het CLB kunnen verwachten.

3.6. Belang van een *school-based* geestelijke gezondheidszorg

De krijtlijnennota geeft aan dat er gedeelde afspraken gemaakt zullen worden over regie, de verhouding tot de rechtstreekse en niet-rechtstreekse jeugdhulpverlening, de ontwikkelingen binnen de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren en de regionale afstemming.

Aandacht voor geestelijke gezondheid op school is heel belangrijk. Internationaal onderzoek toont aan dat een *school-based* geestelijke gezondheidszorg veel toegankelijker is voor jongeren⁷. De Gids 'naar een Geestelijk gezondheidsbeleid voor kinderen en jongeren' gesloten tussen de federale overheid en de deelstaten bieden alvast een aantal kapstokken om over de verdere inbedding van geestelijke gezondheid in onderwijs na te denken⁸.

⁷ Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg, Organisatie van geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren: literatuurstudie en internationaal overzicht, 2011.

⁸ <http://www.ccc-ggc.irisnet.be/nl/pdf/gids-naar-een-nieuw-geestelijk-gezondheidsbeleid>.